

МАТИЦА.

ЛИСТ ЗА КЊИЖЕВНОСТ И ЗАБАВУ.

ИЗЛАЗИ:

десетог, двадесетог и последњег дана
свакога месеца на табаку и по.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

на годну 4 фр., на по год 2 фр., на три
мес. 1 ф. Рукописи се не враћају

РЕПРЕЗЕНТАТИВНА СИСТЕМА.

Државоуправна расправа од Ђорђа Вукићевића.

IX.

ОПШТЕ ГЛАСАЊЕ, — suffrage universel.

Опште гласање, — suffrage universel — зове се таква установа, која свима грађанима читаве државе или поједине провинције, које политичка права уживају, даје право решавања важнији државни питања путем јавног гласања.

Цел јавнога гласања је: пронаћи праву вољу народа. Непосредно гласање народа држи се, да боље одговара овој цели, него ли посредни избор заступника за сабор, који је више мање тек фикција опште воље народне.

Из давни времена већ претреса се основаност и практичност овог начела у правној филозофији и државној науци. У државном животу поједини народа находимо такође, да се ово начело до данас у разним приликама и формама употребљавало.

Основаност начела јавног гласања доказује се правно тиме, што је у модерно-уставним државама општа воља народа једини извор свеколике власти државне. По томе оснивање нови држава, основне промене устава, и државне форме могу бити једино излив опште воље народне, — до које се непосредно и најпоузданије општим гласањем народа долази.

Овome има довољно практични примера у историји разни држава. При оснивању јединства Италије находимо, да се јавним гласањем у Ломбардији, Сицилији, Напуљској, на послетку и у Млетачкој свршеним делима правни вид дао. — При променама устава у Француској у год. 1793. 1795. 1799., при избору На-

полеона за конзула и цара опште је гласање употребљено. У Швајцарској народ је властан искати промену устава; у неким кантонима, као у Швицу и Граубиндену, решавају се сва важнија дела општим гласањем, а у другим кантонима, као у Ст. Галену, Луцерну и Солотурну, народ има veto против донесени закона.

Овде се нећемо упуштати у претрес питања: у колико је опште гласање — нужни постулат при оснивању нови, и при географском цепању и преображају стари држава? То не спада у ову расправу, већ у науку о држави, о државном појму и о постанку у опште.

Овде може бити говора само о томе: да ли у репрезентативним државама — дакле у државама где народ посредством своји заступника извршује највишу државну власт, може постојати установа општег народног гласања и у којим приликама?

Помотримо најпре како стојимо са овим питањем са стране уставности у опште.

Пошто у уставним државама сваколика државна власт извире из самоопредељења народног и има бити излив опште воље народне; — и пошто је опште гласање најприроднија установа, којом се до познања праве воље народне долази: то се по себи разуме, да начело уставне државе с правног гледишта неискључује никако право општег гласања народа.

Напротив опште је гласање нуждан постулат и необходни услов начелу праве уставности. Једино из обзира, што је немогућно да се цео народ скупља и о делима државним решава, и што се мисли, да поједини на то одабрани могу иста дела брже и целисходније обављати: пренаша народ у уставним државама државну власт из своји руку у руке сабору, који по томе у пренесеном смислу заступа целину и општу вољу народа, као што смо то у првом и другом чланку ове расправе опширније показали.

Ако дакле из обзира целисходности народ пренесе државну власт у руке сабору, отуда правно несљедује, да се он лишава сваке даље власти, другим речима, да право општег гласања у уставним државама не може имати места и правнога смисла.

Пренашајући народ државну власт у крило сабора не лишава се никако свог првобитног права самоопредељења. Пренашање ово има само дотле правне крепости, докле сабор, на који је та власт пренесена, одговара интересу и потребама народа. Чим сабор ове границе пређе и интересе народа из вида испусти, враћа се народу првобитна власт и право, — а сабор га губи.

По томе у уставним државама општег гласања може бити:
 1. у случају ако народ опште негодовање и незадовољство против поједини решења сабора и владе на видик изнесе. 2. При основним променама устава и државне форме иште право уставно и целисходност да се народ упита, је ли за такове промене.

(Наставиће се.)

ПЛАМЕНИ.

ПЕСМЕ ЈОВАНА ГРЧИЋА.

II.

Заплакале успомене
 Из живота живована,
 Из детињски сретни дана,
 Карајући сетног мене.

„Не сећаш се!“ шапућу ми...

„Не волиш нас!“ ускличу ми...

Ја их чујем,

Живо планем...

Насмешим се —

Па узданем:

Дивна ружо, тугованко!

Сетна лало, несрећанко!

Зелен-кадо, враголанко

Још вас волим ја!...

Славујићу, драги ранче!

Лахорићу, уздисанче!

Лептирићу, први знанче!

Још вам спомен сја!...

Сија ружа, сија лала,

К'о сунчана чеда мала —

Диван им је сјај,

Ал' реците мени сетном:

Шта ћу вољом истоветном

Да додирнем пре, —

Шта ће младо срце моје,

Шта ће пређе да опоје:

Успомене или нојцу,

Што ми ево мре?...

Ја васштујем успомене!...

У срцу ми зора сијне

Лакокрила мис'о моја

У детињство кад се вијне...

Кроз дивотан велак бео

Видим, што сам онда гледо...

Видим онај живот — цео —

Све другаре хитре миле,

Па и тебе, дично чедо,

Крај извора како седиш,

И од мене несташнога

Лене очи како кријеш,

И како ми сретно вијеш

Китне венце

К'о детенце!...

Саду врту срца мога

Примило се оно цвеће,

Па ме теши млаћаного

Умиљато...

А на цвеће и сад слеће

Славујака мило јато,

Ој, из доба несталога!...

И пева ми песме дивне,

Тешилице милостивне.

Ја их чујем,

Па им велим:

Да ихштујем —

Да их желим,

Кано мајка сина мила
Ил' диклица нојцу ону
У којој је драгог снила...

Живи данци,
Златни санци,
Не користе младог мене,
Ја вам штујем усномене!
Јер ме теше у жалости,
Јер ме снаже у радости,

Шњима плетем венац нови
Ој, у хитри пламенови!

Не кори ме тугованко!
Не куни ме несрећанко!
Не вређај ме враголанко!
Још вам спомен еја...
И леширу, први знанче!
И лахору, уздисанче!
И славују, мили ранче!
Још вас волим ја!...

Ђ Е Л М А.

І. ЈУСУФОВА КАВАНА.

(Наставак.)

Пут беше доста усамљен. Само мало њих сретох. Савих једним сокачићем и хтедох да станем на мост, што вођаше преко широка јендека, кад ми диван појав кораке обустави.

На сред моста на једаред смотрих тако живописни женски стас, да сам удивљен био, што се ни најмање овде европљанци не надах, а познах је да је европљанка по њеном оделу и незакрыту лицу.

Ова непозната у беломе руху, заогрнута плавом марамом, коју обема рукама на грудима придржаваше, — по челу расутих црним витицама, са поносито издигнутом главом, обливена злаћаним дахом сутоња, стајаше подобра муриљовој мадони дел кончепсио, тој божанственој мадони лувра. Замисли чаробну лепоту небеске деве пренету на земно суштаство, од меса с крвљу; замисли сјајне очи деве Марије, које на супрот светле умилној млађаној живости и јужном поднебју, — и ето ти моје слике.

Журним кораком прође мимо мене и не спазивши ме. Ветар подви белу убрану хаљину и плаву мараму тако, да ме се крајеве дотакоше; и мирис, не знам да л' од амбре ил' од тамјана, окружи ме. Уз то допираху ми из далека гласови мујезина, који при заласку сунца с мунара викаху:

„Алах, ил Алах!“

— Мадона, — рекоше ми тихо усне... и све даље нестајаше непознате... све неразговорније, као сен, која се губи, виђаше се сјајно суштаство... „Алах ил Алах“! зачу се као и пређе.

Мрак се бејаше напрасно спустио, али моје веселе мисли осветљаваху ми душу, мисли, које се код младих ветрењака извијају при призору каке лепотице. Да сам нешто био чедо прошлога века, то би се занео био, али овако као чедо садашњег века похитах у Јусуфову кавану не би ли што више дознао, о чему не сумњам, у месту као што беше Медеах.

На скоро засветлише преда мном шарени фењери каване. Ја уђем у четвороугалну осветљену дворану африканскога стана.

О, каке шарене, живе слике изненадише ми поглед! Хорацио Верне, Деларош*) могу нам облике и боје дати, но нигда покретљивост, нигда бесноћу вике истока и запада. Вештином постало би много гадно што се у природи величанствено и заносно показује.

Беше прво вече рамазана. За време овог месеца, од зоре па до заласка сунца, нити се што једе, ни пије, ни пуши. Мусломани бацили своје бројанице од варзиловог дрвета, а место њих држаху ћилибар у рукама; шарено одевени црнци из кафрских држава служажу мирисну мока-каву у позлаћеним филџанима; глумци играху у свом фантастичком руху; међ гомилом људи одликоваху се од свију моји земљаци у свом кафрском знахи — зуавском оделу, а целим хаосом разних стасова управљаше плавушката Белка, као *dame du comptoir*, за столом, на коме се вино служаше.

Око мене стајашу густе гомиле францеских војника из стране легије, од којих је један део у Медеаху на стану био. У кругу тих младих, ватрених другова владаше распра, но која се не чињаше да је озбиљна, јер често прекидаше ларму и вику гласно смејање. Белка такође се смејаше, док је рума и грозбојског сока точила, певајући:

Hirondelles passagères

*De mes amours ne me parlez-vous pas?**)*

Њима по кадкад прилажаше као мрамор бледи Арапин или мрки Бедуин, прислушкујући равнодушно њихово преширање, па се опет одмицаху седајући скромно на своје место на дивану с прекрштеним ногама, као да ће до века тако остати.

Мучно се на послетку протурах до госпођице Белке. Настаде понављање старог познанства. Белка узе ме под руку а испитивању не беше краја. Она хоћаше што да чује о Паризу, о свима кутовима и крајевима његовим. Питаше, да ли је Беранже, њен

*) Славни француски живописци.

**) „Ласте, путнице,

Не зборите ли ми што о љубави мојој?“

омиљени песник, доиста умрљо, како и где је погребен, која је боја у моди, љубичаста или зелена.

Сам би је Бог знао шта све хтеде ово живахно девојче да сазна! Уз то мешаху се арацки, шпањолски и енглески разговори. Белка беше хиљаду пута разним језицима упиткивана, а одговораше свима, не губећи тока нашем разговору. Уз понеку успомену на домовину скотрљала би се по која сузица низ лице јој, али се одмах на то и смејаше.

Сад ми приђе неколико другова; опколише ме а готово угушише и удавише, да би ми „добродошлицу!“ исказали, као да сам ја глув.

Али час по час и Белка и другови ми увек погледаху на оне, што се свађаху и који се још никако не хтедоше смирити.

— *Per dios!* — викну јогунасти лепи момак у спахиској униформи, који фрулу држаше и од свију најузбуђеније говораше; — ја бих рад видети тога, који ће се са мном огледати у свирању.

Дивљи хор одговори му гроховитим смехом.

И Белка се тако смејаше, да јој се стаклена чаша из руку омаче и у хиљаду комада прште.

— Маните се, — викну она, разбијена чаша доноси несрећу; ја постах међ празновернима већ и сама празноверна. Али ви, што сте се на дона Родригуеца подигли, најбоље би учинили да Ћелму добавите, ако можете; јер доиста, господине, — дода лукаво смешећи се и макнувши главом, — ваша је свирка лепа, вештачко лепа, али је још десет хиљада пута лепша свирка Ћелме из Медеаха.

— Ето чујеш и сам, — додаде подпоручик зуавски, потапшав дон Родригуеца по рамену.

Овај лупи тако љутито ногом, да се све околне наргиле затресосе, и рече подсмешљиво:

— На сваки начин, он би морао тада врло ваљано свирати, и будалаштина би била завидети му. Но ја вам још не верујем, — продужи Шпањолац зажареним очима, увукав главу и подвивши руке, — зовите га нека се са мном огледа! Радо бих видео ко ће Родригуеца Силванца победити! Ја сам чуо у последње време о том Ћелми више но што бих желео, ал' га свирати у фрули још не чух! Доведите га само!

— Потражите свирца из хиљаду и једне ноћи, пожур'те се, потеците!“ — заповедаше Белка и искапи чашу у моје здравље.

А Шпањолац, који се тако поносито Силванцем називаше, заиште чашу рибизловог сока, да би с њоме и љутину прогунуо.

Белка жмиркаше на њ.

— Реци ми Белко, цвете, — питаше дон утишаним гласом, — да неје како Ћелма онај младић благим погледом, који по свакад туберозу у пасу, за чалмом ил' у руци носи?

— Да, тај је цвет његова чаролија.

Силванац рече да се једва чути могло: „Чудно, чудно,“ и дивља радост сину му одједаред из његових очију, које су по боји својој личиле на пантерске.

Потом ућута као да нешто сневаше. Међу силним новим утицајима био сам готово моју мадону дел кончеиси заборавио. Крај Шпањолца паде ми незнана одмах на памет, и ја чезнух да о њој што од Белке или од мојих другова дознам.

Али нико не беше за разговор; све се таласаше бурно с немиром као оно публика пре каке жељене представе. Ја управ још несам знао шта очекују, кад ал' на једанпут наста мртва тишина, тако дубока, тако света тишина, како доживех само кад је Марија*) певала и кад је Рашел што претстављала.

Сви су гледали на врата. Истина да се нико не указа, али звучаху умилни звуци, пуни уздицаја, у мекоме ваздуху. Беше л' то фрула? Мени је долазило да је то Пери,**) која испушташе душу своју у тако мелодичном плачу.

Немам довољно речи, Јелко, да ти опишем ову свирку фруле и утисак, који она на војаке, брадате Бедуине и Арапе учини. Беше то разговор Ромеја и Јулије при месечини, амора и љубавце му пољубац стопљен у одушевљени акорад. Познајеш ли природе тужне, слатке звуке, који зборе у треси ветром покренутој и изумиру у чезње пуној утеси смрти? Јеси ли чула у сну лабудов пев? Храниш ли у срцу успомену првог звука љубави с обожаваних усана, успомену потоњег благослова умрле матере? Скупи све ово, као мирис свега цвећа, па ћеш појмити чаролију, која нам је раскравила душу целу целцату, кад чусмо звуке с поља.

Ова чаробна свирка дирнула је Шпањолца у први мах електрично. Као пред божијом пресудом саже горду главу; али погледи пређаху оном месту, одкуд се чула фрула, а уста у Силванца беху отворена као да хоће што да пита. Потом клону, обливен сузама, на диван, спусти главу у руке и сеђаше као поражен, посрамљен и обезоружан војник.

Чињаше се, да му је сва гордост скрхана у очајној борби. Јошт у потоњој несвесној бесноћи, пре но што се као побеђен

*) Једна од најбољих певачица париских.

***) Пери умиљато вили подобно створење у митологији персијској.

показа, шчена своју фрулу, приближи је уснама и удеси уз мелодију невидљиве свирке, која с поља долажаше.

Нигда не чух бајније свирке: један, гоњен завишћу, саревњивошћу и мрзошћу показивао је у дубоким звуцима свој вршак у вештини; — други пак јасним сопраном, над првим лебдећи, личаше даху Бога над водама. Тако се само бори зрак са сенкама пре зоре, док на послетку не победи, и тмина не изчезне у роси и магли. На послетку баци дон Родригуец своју фрулу и нотне листове с којих свираше пре мог доласка, неисказаном брзином раздера их и изгужва у песници и баци их за фрулом.

С поља зујаху звуци све даље. Белка сеђаше као у цркви обореним очима; многобројни скуп слушаше још у одушевљењу. Ја појмих у оном тренутку свирком опојеног шекспировог Херцега, и могох као и он уз свирку фруле молити:

— Дајте ми сувише од тога, да би се тако пресита радост разболела и умрла.

О, како је истинно ово психолошко „сувише.“ Да, сневалицо, Херцеже, ти каза право! Ти захтева „сувише“ јер нас „довољно“ ретко хоће да задовољи.

Издахнуше звуци ђелмине фруле — и око мене прекиде се мртва тишина. Францези опет се куцаху чашама, Арапи опет пуштаху прамене густа дима из својих наргиља, — чињаше ми се као да лампе слабо горе и канда се и сјајност очију угаси, кад не звучаше више фрула.

Али на скоро опет сину; пламчићи, који су тињали, претворише се у светлост с блеском. Лица се разведрише, јер сад ступи унутра и сам: Свирац из Медеаха!

Свирац се указа, смерно и мирно, обореним очима, оборен стидом невине младости.

Обрве тамне као тужна ноћ, чело ведро, јасно, — блеск са звезда скинуле су божанствене очи његове!

У дворану уђе благо се смешећи; бела чалма спушташе му се на следе очи, а исто тако бела бурнус — кабаница висаше нехатно о виткоме му стасу; у левој руци држаше фрулу а у десној туберозу, који цвет на алабастар личаше. Он погледаше на мирисни цвет као на дар љубазнице; на светину и победу као и да не мишљаше.

Кад упоредих прво девојче, што сретох у Медеаху, с муриљовом мадоном, то признајем да за овог младића немам слике. Никакав створ вештине не беше раван његовој умиљатој простоти и неисказаној идеалности.

Погледај оно смешење; онај израз не налази се више у Ев-

ропи, само га на истоку још има у појединим физиономијама. Иста првашња лепота првих људи, које је бог по подобију своје задовољства ради створио.

Доиста за оно кратко време, што га у Медеаху проживех, не изађох из усхићења: поход у јусуфову кавану, раскошно биље, које ме окружаваше, чаробна свирка, мириси мошуса и сарајских пастиља*); углед прекрасна човека, који сад до мене стојаше, — све то беше тако да осећах нешто из Шекспирова „сувише.“ Нигда неслућена милина разли се по моме срцу, и без жалбе, готово боним подсмехом, сећах се севера, где се грејах уз бледо пламење, а не уз сунце и бајни жар.

О, како цењах прави такат мусломана, који са општом хвалом на младога уметника не насртоше, што ми европљани за дужност сматрамо. Нико не проговори с Ћелмом, нико се не диже; само скромним махом главе поздрави га у бело одевени шеик, покрај кога се младић спусти, да би се после поста кавом и палмовим вином опоравио. Никаква реч не пређе преко његових усана.

Али пошто му Белка приступи, одговори јој јасним гласом чисто францески.

Белка му смејући се шану о поразу родригуецову. Он погледаше с полу затвореним од сунца уморним очима на свога супарника, и пошто спази Шпањолца, тамна румен обасу му лице; иначе се његово лице ни мало не промени; само му спазих лаки дрхат руке, кад примаче пехар уснама.

И Родригуец га сматраше али страшљиво; канда не имаде срца њему проговорити и канда се не хте у његовом присуству понизити.

Привидна, нечувена равнодушност Ћелмина доведе Шпањолца очевидно до очајања.

На послетку стојаше он уз Ћелму, саже му се и рече полугласно а очи су му грозничаво пламтеле:

— Ћелма! Злата немам ал' над златом узвишен је сафир, ког на прсту носим, једино што при бродолому од имања спасох. Узми га од мене, — само се за то одреци своје свирке. Продај ми је за овај камен, којег је некада Абенсеражац*) на прсту носио.

Ћелма погледа немарно прстен, који на прсту родригуецовом

*) Мирисне свећице.

*) Абенсерашци — племе Мавра, које је у боју са Черкезима са свим изгинуло.

светлущаше; после одби покретом руке а њежном скромношћу Шпањолца.

Овај погледа Ћелму погледом пуним мржње, уједе се за усне и као да се домишљаше нечему. После кратког времена приближи се Ћелми по други пут и рече много продрзљивије:

— Цео свет диви се коњу, кога упљених у последњем походу; — то је најлепши коњ у Алгиру. Даћу ти га, само ми продај твоју свирку и фрулу, јер умирем од зависти а са вештине твоје.

Искушење за младог Арапа чињаше се велико. Он се стресе и брза муња прелети преко његових њежних црта. За један тренут надвлада се и одговори непоколебивом сталношћу:

— Нека теби коња!

— Размисли се, Ћелмо! Тиче се моје као млеко беле бедвије! Игра као каква Аламеа*) а човечијег је разума.

Ћелма оста непоколебив; он држаше да је понижење и по други пут одговарати.

У исти мах цикну Белка, и ја зотрих крај ње врло ретку слику јужног Африканца. Гадном лицу његовом не доликоваше красан стас. Африканац стојаше крај девојке, која дивљим погледом гледаше у рогозну котарицу, што је црнац на глави ношаше.

— Какво је то мрко момче? — упитах црнца, који преда мношћу клечаше и чибук ми паљаше.

— То је Махи-Един из урмом богатога Биледулгериде, — одговори ми. — У котарици носи шарене рептилије, јер припада секти опсенара, који с хранитељем змија у свези стоје. Његов поглед магнетише те гадове, а његовом вештином одузимље им отров. Жене пак боје се од његових аспиде и шкорпија.

Личност опсенара зададе и мени неку страву. С Ћелмом упоређен изгледаше као црни дух, који белом духу на пут стаје, као што вели коран. Другчије се не моглоше упоредити ова два младића.

Опсенар ношаше шарену вунену кошуљу, која му половину прсију и леђа као и снажне листове покриваше. Мишице беху и сувише татовиране. Око вунасте арапске косе ношаше у место чалме густ венац од црвених као ватра биберових зрнади. Тај ретки накит, који природном грациозношћу дивљака ношаше, красно му доликоваше.

Махи-Един, пошто Белку исмеја, и своју рогозну котарицу

*) Богиња.

на земљу спусти, прокрчи пут кроз гомилу и пође еластичним кораком Дон Родригуецу.

— Сиди (господару,) — рече му на ухо, но опет доста јасно да и ја могах чути, — шаље ме сестра твоја, у бризи је за тобом!

Силванац, спустив трепавице, тек прско рамена ако погледаше опсенара. На једанпут, присетив се нечему, лупи се по челу. Махи-Един, пошто изврши свој налог, поврати се мирно столу, на ком се вино точаше, опружи се по леопардској кожи и ређаше своје опанке с нехатошћу као да је сам.

Један францески официр му приступи. — Хоћеш ли код Алије до вече играти, мали ђаволе? — питаше опсенара.

— За цело — одговори овај стежући спокојно кордунски кајиш око своје бакарне ноге; похитајте за мном, чим се месец иза брегова укаже. — Он скочи и доватив корпу нестата га.

За њим одоше многи из кафане. Родригуец, ком се капље зноја, као грашак велике, низ следе очи слеваху, саже се и по трећи пут лепоме Ћелми, говорећи са страха пуном хитњом.

— Ја знам ти гориш љубављу према мојој сеји, — хајд' да ћу ти је, — али за дар, уздарје! Дај ми твоју фрулу, даћу ти сестру своју.

Ћелма поскочи са свог места, али се не могаше на ногама држати; несвестица га обузе, и савијаше се назад у грчевитом дрхтању као да се земља пред њим отвара. Трепавице му грчевито дрхтаху — знак силне пожуде код источњака. Грчевито држаше се стабла мањолинског и изрече да се једва чути могло:

— Не спрдај дон Родригуецу!

— Погле тамо — рече Шпањолац, показујући на галерију, која дуж дворане беше. — На Ћелимом покривени наслон налегла се моја муриљова дева, бледо погледајући испод плаве мараме, коју чврсто око тела обавила беше. Молећи махну брату; потом изчезе опет у дубокој сенци.

Ћелма погледа девојку изразом пуним боље и сањарије; он рашири руке, као да хоће да ухвати давно жељену слику; после се окрену брзо брату и рече загушљивим, дрхћућим гласом, као да му душа са усана измицаше:

— При свршетгу рамазана дај ми Изабелу за жену. Ја ћу и тебе и њу као роб служити. Само ноћас још остави ми фрулу — сутра је твоја! —

Грчевити притисак руке беше шпањолчев одговор. Тако се расташе.

„Hirondelles passagères,

„De mon pays ne me parles-vous pas?“

певаше Белка, која се од страха повратила беше. Ја јој манух главом и изађох из дворане у сјајну звездану ноћ.

(Наставиће се.)

ОД ШАПЦА ДО ТРОНОШЕ.

Писмо с пута.

(Наставак.)

Попнем се уз степене и крочим у собицу. Крај стола затекао сам пречасног оца пред светим књигама. Седа коса пала на рамена а бела брада спушташе се тихо по угнутим прсима. Слабачак, сух и жут носио је на убраном челу печат прохујалог кобног живота.

Ја му љубих руку.

Усрдан дочек би ми награда за труд. Ми сеђасмо један по крај другог и разговарасмо се о лепшој срећи наших будућих дана. Потегосмо све старе јунаке. Дивисмо се Ђорђу и Милошу, и бисмо блажени кад им побројасмо узвишене врлине. Он се мољаше Богу за њихове велике душе а ја стајох и бих му саучесник те најсветије молитвице.

После изађосмо у малени врт око дворца. Расцветано цвеће свакојаке боје доликоваше свежем, модром зеленилу. Беле и румене руже прецветале давно и тек гдекоја развила се на шибљикама окренутим према северу. Кадифли дан и ноћ, мајчина душица, бео и румени каранфић све се то удружило и бљешташе у живим бојама. Стари прото накида киту цвећа и пружи ми је на дар. Ја је примих срдечно. И данас је чувам у својој најмилијој књизи. Листићи су свели и изгубили боју али им је мирис још и данас онај исти. Кад год отворим листове замирише ми пријатно и ја се сећам старог свештеника... Испратио ме је до самога стана. После ме провео кроз убаве лозничке улице. Лозница је место малено али дивно и шарено. На лепом је месту и има прикладних двораца. Окружни је суд големо спретно зданије окренуто према Босни те онамошњој браћи обећава нове дане с с бољом правдом и истином.

У гостионици где нам је био екипаж нашао сам се са једним

*) Ласте путнице,

Не зборите ли ми што о земљи мојој.

босанским свештеником. На њему кратка хаљина од сукна, ониска кожна шубара, на ногама опанци па још искриљени. Попијен у лицу, оседео и озбиљна погледа седео је у хладу под сеницом. Бол му се видео на челу и уздаси му чешће заустављаше дах. Скрштених руку седео је и гледао у земљу и долажаше ми као непомична статуа од камена. Ја му се приближим и дотакнем му се руке. Несам се стидео што је била спржена од сунца, суха и испуцана.

— Благослови оче, рекох му у најсмернијој пристојности.

— Бог ми те благословно, Србине брата.

— Од куда тако, оче, је си давно на овај крај?

— Богме је давно како умакох из Зворника, па јако седим и каменим се. Оставих тамо у ватри и жену и нејач, а ја се потуцам овде, па ни сам не знам куд ћу и како ћу.

— А шта си имао с Турцима?

— Па вала право да речем поготову ништа. Што не хтедох устати пред агом кад је пролазио селом у његов читлук — толико ме гонише, да сам морао овамо прећи да сачувам главу.

— Па где вам је владика да вас одбрани у такој незгодици.

— Грк владика поготову други Турчин. Волим ићи пред десет наша него пред њега једнога.

— Па шта сад мислиш?

— Трпим и каменим се. Мислим да л' ћу у гору да л' у воду. Да ми није деце лако би ја са мном једним.

— Утеши се, оче, те се уздај у Бога. Све ће добро бити... Станем га храбрити и после га оставим на миру да му можда речма не позледим ране од болова, који су страшни и дубоки.

Оваких слугу божијих од наше браће из Босне свакога дана можеш видети у Лозници. Сам један Бог стара се за њих и њихово издржање. Власти су на руци, али то загрдило, јер је турски зулум достигао врх и сад га је тешко устукнути назад. Колебање је на све стране. Идуће пролеће биће бурно, пуно тутња и јуначка окршаја.

III.

Око пола дана кренемо се уз брдо путем што води к Троноши. Кад смо се испели на врх гледасмо на све стране дивотан предео. Шуме и ливаде, шушњари и градине са уплашћеним сенима — све је то имало на себи нешто примамљивога. Пут је ишао и горе и доле и долом и преко хумића оплавелих у трави измешаној шареним пољским цвећем. Бејаше ведро и врело сунце

примариваше право у теме. После нас врео зној и разапесмо сунцобран те имасмо пред собом нешто мршаве хладовине. Певасмо и причасмо, хвалисмо и брда и равнице па онда као људи и огладнесмо. У торби смо имали хладне пилетине, тазе сомуне и пуну чутурицу избор руменике. Простресмо рубац на колено и то нам би постављен сто. Док сам ножићем комадао кришке мој буразер шакама расчереци печење на три равна дела: један њему, један мени а један кочијашу. Коњи су ходили полако и ми то једосмо и диванисмо онако кроз жвакунт. Ала нам падаше слатко и пријатно. Ни за царским столом така повољна уживања у јелу и пићу... Зрак се уљуљао па ћуташе, омара прижегла и тек каткад продрма је несташни ветрићак и онда га нестане. Јесмо и писмо, па се онда прекрстисмо и запеvasмо да се разлегало долом и планином.

— Да је сад још кака масна гибаница, станем густирати моме суседу.

— Није него ротке да си рекао! Вака ручка не бих дао за сва јела у царевој кухињи. Колико сам јако појео, другдаш не би ни полак толико.

— Али да је тек једна добра кава, додам резигнујући.

— То већ пре може поднети. Него ће боље пасти хладна вода кад се наклопим на лулу.

— А зар има где близу чесма?

— Ено је под оним брегом — показиваше ми прстом на десну, али брдовиту страну од пута, — чујеш како јасно жубори, милина ти слушати.

— Како се зове та водица?

— Жеравија.

Устависмо коње и послазисмо доле. Онако ознојени умијемо се и испљускамо тако ваљано, да је мало влаге промилело и на груди. Онда се навалимо на дрвену лулу и примисмо у себе добре порције студене воде из хладнога брда. Чисто ми се расчисти мозак и паде ми нека тама са очију кад се наших и збацих капут на траву по којој се пружисмо. Над нама су се простирале гране од грма и бреста и ми увлачисмо у себе благу и слатку хладовину. Док је мој друг продремао, јер то је његова стара навика по ручку, ја се успнем по стрменој коси, гурајући и преламајући упорно грање које ме устављаше. Кад сам био на врху разнесе ми се поглед на све четири стране. Преда мном пукла равница, по брегу и по том простору пружио се растркано јадранско село — Тршић. Дрвени и од припеке поцрнели кровови помаљаху се међу плаветним воћкама и овде онде пушила се откри-

љена баца. Убаво сеоце горејаше у сунчаној светлости и плава испарења наднела се у провидљивом зраку и висаху као танки прозрачни застирци. Наслађивајући удубљени поглед по тој простој али примамљивој панорами — ја се сетих старога Вука и његове шарене младости. Преда мном се створи давно минувша прошлост и раздрагана осећања однеше ме некуда далеко, далеко. Ја видех селанце и око њега хитру и здраву сеоску дечицу како трче зеленом ледином, вијају се и један другог обара на меку рудину. Учини ми се као да међу њима видех малог али озбиљнога дечка у краткој белој кошуљици са шареном тканицом око облога паса. Око главе попадали раздрагани зраци и створили се у нимб, који се преливао у жуту и белу светлост. Деца га викаху: Вуче, а ја дрхтах пун светога страха и поштовања.

Освестих се и ослободих раздражености првога утиска. Збацим црвену капу с главе и помолих се Богу за великога покојника. Ноге ми дрхтаху на светој земљи која је родила Вука. Као крстоносци што скидаху скрнавe сандале и клечећки целиваше земљу пред обетованим божијим градом — тако сам се и ја сагао и пун поштовања пољубио земљу тршићску која роди тако велика мужа. Ја се клањах најмањем цбуну и радосно поздрављах шарено цвеће по пољу, раздрагане тице на гранама и сребрне лепириће у духћућем зраку.

(Наставиће се.)

БАЋУШКОВ.

Из „Характеристике Рускијех пјесника.“

НАПИСАО А. НУКУМЕНКО.

Кад Жуковски, узбуђен и управљан ђерманскијем пјесницима, поче благодетни преображај Руског пјесништва, носећи у њима нове романтичке идеје, тада је Баћушков са друге стране судјеловао за ту цијел. Више класик, но романтик по својему духу и вормама, показа он да принадежи више старој но новој школи; а његов красан таленат, а можда и пример Жуковског, дадоше му повода, да би се онако изразио рад руске књижевности, и да би по особеном ориђиналном карактеру спасао своју односну сопственост.

У тој епохи нашега развића ми паштисмо сакровиште своје душе, сазнавши у себи силу виших и нижих чустава са природом и жићем, и ми несмедосмо руком црпљети свјежу струју из њиховог чистог извора. Такав је закон постепеног прелаза души од

слијепога вјеровања у ауторитет к слободи умнијех и наравственијех почетака. Жуковски, постигнувши појезију — појезију живота и природе, једину и истиниту појезију — поиска од Ћерманаца помоћ својему вештачком проналаску — и доби је. Баћушков, са тијем инстинктом појетског позива, покори се другоме проналаску. Његова је појезија у већој мјери аналитична, жива, због духа свеобимајућег. Живот у очима Баћушкова није ни тајна ни дјело; он је „улада.“ По томе је он ближе био ка Епикурејској школи Француске лаке појезије. Но истинити појета по своме чувству и уображењу, имао је нужду у другом вештачком руководству и скоро по срећном утицају околности, сроди се са италијанскијем пјесницима. И ту иска он свјезу са могућим Дантејом, са милопјевним и раскошним Тасом и лакијем појетама ове земље и њезинога блага. Но италијанске појете и у тој школи одликоваху се снажношћу, а не лакомишљем, као Французи. Они љубљаху живот као живот, а не као сујетни његов крас. Притом италијанске појете придржаваху се старијех класичкијех образаца у вештачкијем дијеловима својих дјела и подражаваху им више у методу, но у самом начину; изучише древне облике не због тога, да те облике обраћају у нов живот, а да зараде сопственост по законима грчкога стила, законима вјернијем и праведнијем. Међутим Французи бивши под бичем Боало-а и тако названог „укуса,“ вјеровашу простодушно, да пјеснички живот иначе неморе бити ако неиде онијем путем, по којему је ишла: „пљенителна муза“ грчка.

Баћушков је сувише много добио изучивши неколико италијенскијех појета. Он доби отуд, у највишем степену, заиста вештачку манеру. У нас се диве језику Баћушковљевом а особито његовој милозвучности; но то је други степен његова достојанства. Нужније је и много боље дивити се умјетности његова живописа, њихној пуноћи и њихној хармонији. Гледајући, претстављају ти се најзнаменитије црте предмета, а он сени необичном тачношћу, и растворованих их у то вријеме свјежом младићком живошћу. У томе је прави, потпуни „пјесник-аналитик.“ Каква је дивна опредељеност образа! Како вештачки уме он схваћати те пјесничке моменте живота, који у другом износе пред вас предмет са неизражајном обманом. Како брзо умије он премештати своје основе, зближавати их и раздијелити! Врло много нашијех пјесника непојме колико може бити појезије и красоте у движају мисли, које не зависе од саме мисли. Гледајте ону милу женску; она је сагнула главу, — то незначити ништа; ма она је придодала толико лакости томе гибу, и са таком се обманом сагнула, да сте ви го-

тови рећи, још док јој невидите лица : то је очарани створ! — Такав је Баћушков у самијем мелодичнијем помишљајима својијех мисли. Мисли у њега нијесу бистре, нијесу енергичне, ма су необично лаке, и грациозне. Баћушков је подпуни притежатељ својијех изображења; он нецрта много, ма кад почне он сврши! Желели би, да наши жениални млади пјесници подхвате и у ред доведу Баћушковљеву намеру у опредељенијем облицима својијех мишљењем обавитијех образа, а не да је раскидају свирепим дахом на све стране. Ја каква је боја у Баћушкова?! Сасвим свјежа и природна. Кад он црта, н. пр. тијело, оно као да дише; кад црта ваздух, он је тако мирисан, да би њиме шћели дихати; а кад прави витице млађаној цури, изгледају као да их је поветарац растурио!

Кажем вам на крају ове малене карактеристике: Баћушков није пјесник творачких саздања; но као „пјесник-живописац,“ и по цртежу и по колориту, праведно заузима једно од првијех мјеста у нашој књижевности.

С руског превео

Г. М. Матић.

ПОДЛИСТАК.

Главна скупштина друштва за српско народно
позориште 17 и 18 аугуста.

Председава: Стеван Брановачки, начеоник.

Бележник: А. Јовановић.

Чланова: 40.

Председник поздравља скупштину добродошлицом, наводи зашто се није скупштина о духовима држала, и опомиње на слогу и заједнички рад, како би се позориште јаче утемељити могло.

Примају се за заступнике сомборске варошке општине: др. Ника Максимовић. Нића Лугумерски и Паја Вујић.

Прима се с малим изменама предлог о пословном реду и наређује се, да се штампа и да се међу члановима подели.

Извештај управљајућег одбора о своме раду, као и о раду позоришног и економског одсека. Из извештаја позоришног одсека видимо, да је дружина српског народног позоришта 8-ог септембра, после главне скупштине, из Новог Сада отишла и да је обишла досад ова места:

1. Земун од 8. септембра до 7. октобра. Осим 13 претстава, које

је онде дала, прешла је она 2. октобра и у Београд, и појала је у тамошњој саборној цркви са допуштењем и на жељу митрополита српскога Михаила, који се врло повољно о успеху изразио.

У Земуну је певачко друштво ондашње било уједно и месни позоришни одбор, и ревносно је ишло на руку позоришној управи. Тога ради је и позоришна дружина учествовала у њиховој „Беседи“ 1. окт.

2. Вршац, где је дружина провела пуна два месеца и дала 35 претстава.

Овде је најзнаменитије, да је ту заведена школа за глумце, која је (са малим прекидањем у Белој Цркви) држана по свима местима до 1. јула о. г. О успеху учињеном говориће потоње управитељ позоришне дружине, који је тај посао отправљао.

Овде је одбор склоњен био из ондашњег повереника Брадваровића и више грађана. Посета је до 20. новембра била нешто слабија због јаке трговачке радње; а од тога времена до поласка била је изванредно јака, тако, да је дворана скоро увек дунком била пуна.

3. Од 9. до 23. децембра бавила се дружина у Белој Цркви. Овде је било само 8. претстава, које су прилично добро, а каткад и врло јако посећене биле, особито у недељне дане, кад је и српска околина могла доћи у позориште.

Одбор се састајао из повереника, ондашњег проте г. Стефановића и неколико грађана.

4. У Панчеву се бавила дружина од 24. децембра п. г. до 1. марта о. г. и дала је 35 претстава.

Одбор позоришни састојао се из ондашњег певачког друштва. Панчевци се могу поносити материјалним и моралним успехом, што га је народно позориште код њих зимус имало, јер је то њихова дика. Ревносни чланови певачког друштва скупише на први 12 претстава огромну своту претплате од 1431 фр. 80. н., тако, да је од саме претплате на свако вече по 119 фр. 31²/₃ н. долазило, а једно на друго свака је претстава доносила 156 фр. 5 н. Укупна свота примања за цело време 5,478 фр. 47 новчића.

Али се Панчевци не задовољеше тиме, него још поклонише и своју красну гардеробу, која их око 2500—3000 фр. стаје; — а изван тога учествоваше 26. фебруара у претстави „Зидање Раванице“, и помогоше тиме, да се због повишених цена могла добити претстава, која је сама донела 377 фр. 50 н., што је до сад највећа цифра у дохотку од једне претставе.

5. У Бечкерек у се бавила дружина од 1. марта до 10. маја, и дала је 31 претставу. Овде се примећује, да се од 3—16. априла због велике недеље наше и римске није могло претстављати.

У Бечкереку се одбор састојао из повереника Стевана Савића. Посета је до ускрса била прилична, а после ускрса доста слаба.

Осим тога имало је друштво онде велику беду због незгодне позорнице, где је непрестана промаја, и где је зими, па и с почетка пролећа, скоро немогуће претставе давати, а да се здравље глумаца на коцку не метне. С тога је у марту месецу било више случаја болести, и то код више чланова у једанпут, тако да је 23. марта између 7 женских чланова било 5 болесних, а само две здраве, а између 13 мушких боловали су четворо.

5. У Темишвару се бавила дружина од 11. маја до 30. јуна. Претстава је било само 25. и то с тога, што се пре 17. маја није могло претстављати због мађарског друштва, које се још није било одселило, а друго што је и киша још једно 2—3 претставе осујетила.

Одбор се састојао из оба повереника, дра Бранка Стефанића и П. А. Стојановића, и више тамошњих грађана. Одзив публике био је већи а и народна свест и одушевљење далеко веће него пре 4 године дана, када је дружина први пут тамо отишла.

Највећа је незгода, што онде директор немачког театра има монопол за позоришне претставе, па свако ненемачко позориште може по вољи глобити и таксирати, као што је и нас подобро оглобио и пре 4 године а и сад. У Темишвару је добило позориште од гђе Марије Стојановићке на поклон врло леп позоришни украс.

Осим тога је у Темишвару трудом и настајавањем оба доктора Стефановића и Ј. Бранкована у Фабрици растурено највише приложница, $\frac{1}{10}$ од целе своте.

6. Из Темишвара се мислило ићи у Београд, али почем тамо за дочек дружине још ништа није било спремно, отишла је дружина у Вршац, и тамо се бавила од 1. јула до 10. августа, давши 21 претставу.

Овде се први пут могао устројити одбор у смислу позоришног устава из самих чланова друштва, којих тамо има око 25—26. Скупштина тих чланова изабрала је себи свога председника, перовођу и касира и водила је сву манипулацију новчану.

7. Како за пут у Београд није било ни политичне дозволе, ни новаца, а ни извештаја из Београда, је ли тамо све за долазак спремно: најбоље је било променити правац пута и отићи у Чаково на светковину доситијеву, где се дружина и сада бави.

Репорторија позоришна умножена је за ово време са шест нових комада.

Владање дружине за сад је добро, и после пуних шест година опстанка позоришта нашег први пут сад рећи можемо, да у позоришној дружини потпуна слога и мир влада, што је врло ретка и скоро нечувена

појава на свима позорницама овога света. Благодатна ова последица приписати се може нешто и утицају школе и учења, али највише свесним и патриотским општинама, које се више занимаше са народним позориштем, него са појединим личностима, — најпосле и тој околности, што се у последње доба престало у новинама на позориште нападати, те тако поједине чланове није нико наводио на отпор, непослушност и снеткарење.

Допуњује се управљајући одбор, и то позоришни одсек, којем су сада ови чланови: А. Хаџић, Илија Христић, Александар Јовановић и Ђорђе Рајковић, као најстарији; — др. Стеван Павловић, др. Јован Туроман, Ђорђе Вукићевић и Новак Радонић (заменик му је Петар Нинковић) као лане изабрани; — др. Јован Суботић, (заменик му је Светозар Савковић), Јован Ђорђевић (заменик му је Филип Оборкнежевић), Јован Јовановић (заменик му је Јован Хаџић) и др. Лаза Костић, као сада изабрани.

У економски одсек долазе ови чланови: барон Федор Николић рудњански (заменик му је Јован Радовановић), Божидар Вујић (заменик му је Димитрије Панаотовић), А. П. Радовановић (заменик му је Никола Милвановић), и Јован Малетић, као најстарији; — Сима Марковић, Никола Стајић, Паја Миросављевић и Лаза Манојловић (заменик Сима Марковић) као лане изабрани; — Ђорђе Шевић, Стеван Николић, Коста Новаковић и Д. Обрад Милутиновић, као ново изабрани.

На ново се опомиње одбор да поновично прегледа од економског одсека већ једном прегледане позоришне рачуне од 1. октобра 1865 до ланске главне скупштине, а тако исто и рачуне од ланске до ове главне скупштине.

Извештај управљајућег одбора о стању позоришног фонда. По том извештају разјаснила се разлика између ланског извештаја одборског и рачуна благајниковог. Стање позоришног фонда ово је сада: 1. У обвезницама: 36.111. фр. 67. н. 2. У доспелим а непокупљеним интересима: 1037. фр. 52. н. 3. У готовом новцу код благајника: 1383. фр. 10. н. 4. Непокупљени обећани прилози: 18,455. фр. 50. н. а. вр. Свега 56, 957. фр. 79. н. а. вр.

Упућује се управљајући одбор, да како овај извештај тако и досадашњу радњу позоришне дружине и имена свију редовних и почасних чланова да печатати и члановима разаслати.

Како се из извештаја о стању фонда увидело, да обећани а непокупљени прилози износе: 18,758. фр. 50. н. а. вр: то се управљајућем одбору налаже, да све оне, који су прилоге на фонд позоришни обећали, на нове позове, да своја обећања испуне, а ако не би хтели да их путем суда на то примора.

На основу тога што се позоришни послови не обављају као што би требало одређује се, да се установи место перовође с годишњом платом

од 300 фр. Тог ће перовође дужност бити, да пише записнике главних скупштина, упрваљајућег одбора и оба одсека, да врши све писарске и одправничке послове, и да склапа рачуне с благајником.

Решава се, да начеоник сазива седнице и позоришног и економског одсека и да у њима председава, а да га у његовом отсуству заступају подначеоници, којих ће двојица бити, уједно да се свака седница једног одсека обзнани и члановима другог одсека, да би могли, ако узгеле, у њој учествовати.

Решава се, да се зида позоришна зграда и да се на ново замоли варошка општина новосадска. да на ту цел уступи место на тргу где је варошка кућа била, и да у случају, ако се исто место добије, управљајући одбор са другим нужним особама план и прорачун у износу до 50,000 фр. што пре приправи, народ на прилагање на ову сврху позове, одобрење за лутрију ради изигравања ствари набави, молбеницу на угарски сабор ради годишње помоћи из земаљске касе поновц, и да по потреби и ванредну главну скупштину ради тога сазове.

Одређује се на ново под председништвом А. Хаџића одбор, који ће израдити нова правила за позоришну дружину.

Предлог Јована Ђорђевића да се одобри тантијена за списатеље позоришних дела од 3, 4 до 5% од прихода свакидашње претставе прима се с том изменом, да се у место тантијеме заведе откуп дела од дотичних списатеља, и да се на ту цел до 400 фр. може издати.

Допушта се управитељу позоришне дружине, да може способно лице себи у помоћ узети с месечном платом од 30. фр. а. вр.

Управитељ позоришне дружине Јован Ђорђевић предлаже, да се месечни буџет за претстављачко особље од 800 на 1000 фр. подигне с којим би се додатком и бољим члановима плате повисити и нови чланови по потреби могли примити у друштво, а тако исто да се повиси досадањи буџет од 83 на 100 фр. месечних за музику. За тај случај изјављује, да ће се задовољити, ако му се сви интереси од фонда редовно свакога месеца шаљу, и нада се, да ће с добровољним прилозима и с дохотком од приложница, којих је манипулацију готов сам у руке примити, осталу потребну своту субвенције моћи подмирити.

Предлог се овај прима на овај начин: Лањски буџет одобрава се у свима тачкама осим музике, на коју од сада да се може трошити 100 фр. на месец у место досадањих 83 фр. У тај буџет долазе још 400 фр. а. вр. који су одређени на откупљивање дела. Тако исто одобрава се условно, да се плата претстављачког особља од 800 на 1000 фр. месечно повиси и да се и на плату помоћникову 30. фор. на месец издаје. Управитељ да прима досадању субвенцију још до 1. октобра о. г. а од тога времена да му се издају сви интереси од фонда у месечним

ратама, а да се за остало сам брине тако, да добровољним прилозима и дохотком од приложница, с којима ће од 1. октобра о. г. он сам манипулисати, попуни ону своту, која му за повишеви буџет треба. Полагање рачуна остаје као и досад.

Ако би се показало, да се с дохотком од интереса, добровољни прилога и приложница не би могло на крај изаћи, овлашћује се управљајући одбор да се може и после 1. октобра о. г. на досадањи начин манипулације и на досадању субвенцију од месечних 386 фр. 60 н. а. вр. вратити.

На предлог управљајућег одбора бирају се за почасне чланове: др. Миша Полит, Ђорђе Стефановић, Ђира Поповић, Јован Бошковић, Геден Леовић, Стеван Савић, Даворин Јенко, Бранко Рајић и Лазар Телечки; а изјављује се захвалност на стеченим око позоришта заслугама: Ђорђу Ракићу и Младену Р. Стојковићу у Н. Саду, В. Вукомановићу у Земуну, дру Петру Стојковићу у Суботици, Александру Стојачковићу у Будиму, Кости Јосифовићу у Пешти, др. Т. Стефановићу, дру Бранку Стефановићу, Јовану Бранковану, С. Лазаревићу и Ђ. Јовановићу у Темишвару и Ђ. Деметровићу у Вршцу.

На предлог дра Светозара Милетића мењају се неке тачке уставе где је говор о надзору политичних власти.

У смислу пословног реда одређују се за одостворење записника ови чланови: др. Светозар Милетић, Ђорђе Вукићевић, Јован Јовановић, др. Лаза Костић, Петар Нинковић, Стеван Николић, Коста Новаковић, Никола Миловановић, А. Хаџић и Петар Попадић.

Чита се писмо Ђорђе Станковића из Бечкерека у којем наводи неке тужбе. — По што се из писма не може тачно разазнати против чега се управо овај члан тужи и шта захтева: то му се враћа жалба с позивом, да јасно каже шта хоће и да доказима потврди све што наводи.

КЊИЖЕННЕ БЕЛЕШКЕ.

* Наш познати песник и уредник „Змаја“ у Пешти Јован Јовановић, јавља да је превео „Толдијину старост, од Јована Арања на позива на претплату. Ко је год читао арањовог Толдију, којег је наш песник 1858 г. овако дивно препевао, да ти се све чини као да читаш ориџинал, тај ће сигурно похитати, да набави себи и овај други део, који за себе чини целину. Цена је књизи 60. н. а. вр. Новци се шаљу на адресу: Kasapinović et Comp. Pest.

Да и овај превод ни у чему није лошији од оног првог, нека иде за углед ово, што смо из 34. броја „Виле“ извадили, где је цела прва песма печатана.

„Кућа му је стара чудно овештала,
Ветар је прољуло, киша ју опрала,
Зидови су пукли, забат доле лежи
А и сваки камен црној земљи тежи.

Кад год мали ветри летет', дуват' уче
Увек нешто здеру с Толдијине куће,
А једном ће доћи већи вијор љути,
Забошће је рогом, па ће је расути.

И сад стоји прозор онај поред трема—
Ал' у њему више рузмарина нема;
И сад стоје врата, ал' у трули врати
И црви су већем помрли од глади;

Забрђана брава, а и шарка стара,
Па чисто јаучу кад их ко отвара,
Макар да их Бенце вешто диже, креће
Ако Бога знају да тако не дрече!

* Ана, удовица покојног Вука Стеф. Караџића, огласила је, да се у Бечу штампа трошком народних прилога опет једна нова књига вукова онако верно како се нашла по смрти његовој у рукопису за штампу приуговорљена. Та је књига: „Живот и обичаји народа српскога“ (описао их и за штампу приуговорио) Вук Стефан Караџић. У томе је рукопису пок. Вук посастављао све, што је год он у животу и обичајима народа српског за живота свога скупио и којегде у својим делима наштампано; али је много којечега преиначио, поправио, додао, а осим тога много којечега новог описао што нигде наштампано није. Књига је овако подељена: I. Обичаји о разним празницима. II. Обичаји о најзнатнијим људским догађајима. III. Веровање ствари којих нема. IV. Постање гдекојих ствари. V. Јунаци и њихови коњи. VI. Живот. VII. Игре. VIII. Закон. Књига ће изнети око 24. табака на великој осмини. Цена је 1. фр. а. вр. која ће се после на 1. фр. 50. н. а. вр. по исити Претилата траје до Митрова дне, када ће и књига готова бити. У Новоме Саду прима претилату Александар Гавриловић, професор, и уредник овога листа. Мислимо да нам неје нуђе трошити речи у препоруку овог важног дела.

* Ника Грујић, учитељ у Сомбору, позива на претилату на две приповетке од А. Шмита. То су: Хајнрих фон Ајхенфелс и Голубица. Цена је књижици 30. н. а. вр. Преводник јавља у једно, да ће радо примити на себе да уређује библиотеку за старо и младо. У ту би библиотеку улазиле ориџиналне и преведене приповетке за старо и младо.

Распис награда.

„Матица Српска“ расписује из фонда Јована пл. Наке В. С. Миклушког с роком до Бурђева дне г. 1868 ове награде:

1) 300 за књигу за народ написану о уставној држави и њеним установама.

2) 200 фор. за шаљиву игру из српског народног живота.

3) 200 фор. за етнографију словенских народа за народ српски написану.

4) 300 за библиографију српско-хрватску од најстаријих па до најновијих времена.

5) За две књижице за децу из основних школа по 40 фор; у свакој од тих књижица да буде по једна приповетка од 3 — 4 штампана табака.

6) Понавља се награда од 150 фор. за помоћну књигу, која ће упућивати како да се пишу писма, признанице, обвезнице, опорукe итд.

7) Понавља се награда од 20 — 30 дуката за књигу, написану према потреби нашој, а у духу народном за одраслије Српкиње, научног и забавног садржаја, најмање десет печатаних табака. У овој књизи могу бити не само изворни, него и преведени и прерађени саставци.

8) Понавља се и повишује се награда од 30 на 60 дуката за дело: „Повесница нашег народа у тако названој хрватској крајини или у Ђенералату карловачко-вараждинском.“

Свако дело, за које се која год од ових награда узтражи, треба да се пошље „Матици Српској“ у Нови Сад до одређеног рока, да је чисто и разговетно туђом руком написано, добро сашивено, стране бројевима обележене, и да је с поља на сваком делу какав год натпис или други који знак. Име, презиме, карактер и место, где станује списатељ, ваља у особитом писму написати, туђим печатом запечатити и онај исти натпис или знак, који је с поља на делу и на писму изметнути. Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази на делима, којима се награда досуди, а сва ће се друга писма неотворена сачувати.

Рукописи се не враћају, а писцу коме се награда досуди издаће се та награда тек онда, кад писац дело „Матици“ печатано поднесе.

Награда се губи, ако писац своје дело, којем је награда досуђена, за годину дана не изда, или ако за то време с „Матицом“ што друго не уговори, а не издаје се ако се примети, да је списатељ исто сам својом руком писао, или што на њему својеручно поправљао.

Из главне скупштине „Матице Српске“ државе у Новом Саду 21. 22. и 23. августа 1868.

Стеван Брановачки, с. р.

Подпредседник „Матице Српске“

А. Хаџић, с. р.

секретар.

САДРЖАЈ.

Репрезентативна система. Државоправна расправа од Ђорђа Вукићевића. IX. Опште гласање. (Наставак.) — Пламенови. Песме Јована Грчића. II. — Белма. Новела. (Наставак.) — Од Шапца до Трноше. Писмо с пута (Наставак.) — Баћушков. Из „Характеристике рускијех пјесника.“ — Главна скупштина друштва за српско народно позориште. — Књижевне белешке. — Распис награда —

Издаје: МАТИЦА СРПСКА.

Уређује: А. ХАЏИЋ.

Платонова штампарија у Новоме Саду 1867.